

ĐẨY MẠNH HOẠT ĐỘNG ĐỐI NGOẠI QUỐC PHÒNG ĐA PHƯƠNG CỦA QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM TRONG ĐIỀU KIỆN HIỆN NAY

NGUYỄN NĂNG NAM

Học viện khoa học Quân sự, Bộ Quốc Phòng, Hà Nội – nangnamhvkhs@gmail.com

(Ngày nhận: 04/10/2015; Ngày nhận lại: 27/10/2015; Ngày duyệt đăng: 10/06/2016)

TÓM TẮT

Để thực hiện mục tiêu phát triển quốc gia, đồng thời góp phần xây dựng một khu vực, thế giới hòa bình, hữu nghị và thịnh vượng, các quốc gia trên thế giới luôn có nhu cầu tăng cường hợp tác trên các diễn đàn đa phương để duy trì sự đồng thuận, cũng như phối hợp hành động trên các lĩnh vực cùng quan tâm. Trong đó, lĩnh vực quốc phòng nói chung và hợp tác đa phương về quốc phòng nói riêng ngày càng trở nên quan trọng. Tham gia các diễn đàn đa phương là để hợp tác và đấu tranh, bảo vệ chủ quyền lãnh thổ, lợi ích quốc gia, đồng thời bảo vệ hòa bình, ổn định trong khu vực và trên thế giới. Bài viết này, tập trung phân tích làm rõ một số vấn đề cơ bản về đối ngoại Quốc phòng đa phương; một số diễn đàn hợp tác đối ngoại quốc phòng Việt Nam tham gia; đánh giá thực trạng và đề xuất các giải pháp cơ bản để đẩy mạnh hoạt động đối ngoại Quốc phòng đa phương của Quân đội nhân dân Việt Nam trong điều kiện hiện nay.

Từ khóa: Đối ngoại Quốc phòng đa phương; cơ chế hợp tác quốc phòng; hội nhập quốc tế; an ninh; quốc phòng.

Enhancing multi-lateral defense diplomacy of the People's Army of Vietnam today

ASBTRACT

To carry out the national target and contribute to boosting peace, prosperity as well as friendship for the region and the world, countries around the world always want to enhance their cooperation in multi-lateral forums to maintain the consensus and joint effort in the areas of same interests. Among those areas, the national defense in general and the multi-lateral defense cooperation in particular has become more significant. Joining multi-lateral forums is aimed to boost the international cooperation and for the struggle to protect the sovereignty, national interests as well as peace, stability and prosperity of the regional and the world. The article concentrates on analysing some basic issues of the multi-lateral defense diplomacy, including some defense diplomacy forums in which Vietnam attend; along with the assessment of the reality and proposal of resolutions to strengthen the multi-national defense diplomacy of the People's Army of Vietnam today.

Keywords: Multi-lateral defense diplomacy; defense cooperation mechanism; international integration; security; defense.

1. Một số vấn đề chung về Đối ngoại Quốc phòng đa phương (ĐNQPDĐP)

Thực hiện đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ, đa phương hóa, đa dạng hóa, hội nhập quốc tế và thể hiện tinh thần Việt Nam "là bạn, là đối tác tin cậy và thành viên có trách nhiệm của cộng đồng quốc tế" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2016, tr.153) của Đảng và Nhà

nước. Quân đội Việt Nam đã đẩy mạnh hoạt động đối ngoại quốc phòng, trong đó có hoạt động ĐNQPDĐP và thu được những kết quả to lớn, góp phần nâng cao vị thế và bảo đảm môi trường hòa bình, ổn định phục vụ công cuộc xây dựng và phát triển đất nước.

Trong lĩnh vực quốc phòng, ĐNQPDĐP là hoạt động đối ngoại của Bộ Quốc phòng

trong sự phối hợp và hợp tác quốc tế về các lĩnh vực liên quan tới quốc phòng, do ba chủ thể hành động (quốc gia và phi quốc gia) trở lên thực hiện, thông qua việc thành lập các tổ chức quốc tế; ký kết, gia nhập điều ước quốc tế; tham gia các diễn đàn và hội nghị quốc tế để ra các quyết sách trong cùng một thời điểm nhằm đáp ứng các đòi hỏi khác nhau trước một vấn đề cụ thể.

Hoạt động ĐNQPĐP là một trong những hoạt động chính thức trong quan hệ quốc tế nói chung và quan hệ đối ngoại quốc phòng-an ninh nói riêng. Đó là các hoạt động liên quan đến quân sự, quốc phòng-an ninh của một nước với nhiều nước, của từng nhóm nước, khu vực, liên khu vực với nhau và trên phạm vi toàn cầu nhằm mục đích tăng cường sự hiểu biết và tin cậy lẫn nhau góp phần duy trì an ninh của mỗi nước, khu vực và quốc tế trên tinh thần hiểu biết, tôn trọng độc lập, chủ quyền, tự do, không can thiệp vào công việc nội bộ của nhau và cùng có lợi. Đây là hoạt động vừa mang tính chất đa phương, vừa mang tính chất toàn cầu hay khu vực. Đối ngoại quốc phòng song phương và ĐNQPĐP là hai bộ phận có quan hệ hữu cơ của đối ngoại quốc phòng. Trong khi đối ngoại quốc phòng song phương chỉ giải quyết quan hệ của Việt Nam với các quốc gia có chủ quyền, thì ĐNQPĐP vừa quan hệ với các quốc gia có chủ quyền, vừa quan hệ với các tổ chức quốc tế liên chính phủ và phi chính phủ.

Đặc trưng và mục đích

Đặc trưng của hợp tác quốc phòng trên các diễn đàn đa phương là hợp tác vì hòa bình, ổn định, phát triển, nhưng trước hết là để xây dựng lòng tin, cam kết không sử dụng vũ lực, vũ khí, sức mạnh quân sự để đối phó với nhau, xử lý các vấn đề giữa các quốc gia có liên quan, mà ngược lại, sử dụng thế mạnh quân sự, quốc phòng để cùng hợp tác, phát triển, đảm bảo hòa bình vững chắc, bền vững, đồng thời ứng phó với các thách thức an ninh phi truyền thống.

Hoạt động ĐNQPĐP nhằm mục đích góp phần tích cực vào việc xây dựng nhận thức chung, xây dựng lòng tin, giữ vững ổn định

chính trị, củng cố môi trường hòa bình, bảo đảm an ninh bền vững, tạo điều kiện thuận lợi cho công cuộc xây dựng và phát triển đất nước; góp phần bảo vệ các lợi ích quốc gia của Việt Nam trên trường quốc tế và khu vực; nâng cao vị thế và uy tín của quân đội, tranh thủ sự đồng tình và ủng hộ của quân đội các nước đối với việc xây dựng quân đội và củng cố nền quốc phòng Việt Nam, đồng thời góp phần bảo vệ hòa bình và ổn định trong khu vực và trên thế giới.

Phương châm và tư tưởng chỉ đạo

Trong điều kiện hiện nay, để thực hiện được mục tiêu đặt ra, đối ngoại quốc phòng cần phải “Chủ động tham gia các cơ chế đa phương về quốc phòng, trước hết là các cơ chế hợp tác quốc phòng do ASEAN giữ vai trò chủ đạo, tham gia các cơ chế đa phương về kiểm soát vũ khí hủy diệt hàng loạt, diễn tập chung và các hoạt động khác. Tích cực hoàn tất công tác chuẩn bị và tham gia các hoạt động gìn giữ hòa bình của Liên hợp quốc” (Quân ủy Trung ương, 2013, tr.5). Đến Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XII (2016), Đảng Cộng sản Việt Nam tiếp tục chủ trương: “Chủ động, tích cực tham gia các cơ chế đa phương về quốc phòng, an ninh, trong đó có việc tham gia các hoạt động hợp tác ở mức cao hơn như hoạt động gìn giữ hòa bình của Liên hợp quốc, diễn tập về an ninh phi truyền thống và các hoạt động khác (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2016, tr.155).

Các cơ chế hợp tác quốc phòng như: Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN (ADMM), Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN mở rộng (ADMM+), ARF, Đối thoại Shangri-La... và việc chính thức tham gia hoạt động gìn giữ hòa bình của Liên hợp quốc... Đồng thời, nghiên cứu tham gia các cơ chế hợp tác quốc phòng đa phương khác.

Chủ động, tích cực tham gia các hoạt động ĐNQPĐP nhưng có trọng tâm, trọng điểm thiết thực với lợi ích của ta; vừa hợp tác, vừa đấu tranh, phát huy các điểm tương đồng, thu hẹp các điểm bất đồng, thêm bạn, bớt thù, bảo vệ lợi ích dân tộc, lợi ích quốc gia, toàn

vẹn lãnh thổ và an ninh quốc gia, không đẩy đất nước vào thế đối đầu hoặc bị cô lập.

Có chiến lược dài hạn và đầu tư nguồn lực thích đáng cho hoạt động ĐNQPĐP để hoạt động này phát triển theo đúng chủ trương, chính sách đối ngoại của Đảng, Nhà nước và sớm bắt kịp các nước trong khu vực, phù hợp với phát triển của tình hình thế giới, khu vực và góp phần nâng cao vị thế của Việt Nam.

Xây dựng sự thống nhất cao về nhận thức tham gia hoạt động ĐNQPĐP, về đánh giá tình hình, xử lý các vấn đề phức tạp, nhạy cảm nảy sinh từ bối cảnh quốc tế, khu vực và thực tiễn đất nước.

Tham gia hoạt động ĐNQPĐP góp phần quan trọng vào việc xây dựng lòng tin giữa các nước, duy trì hòa bình, ổn định của mỗi nước và cả khu vực; giúp Việt Nam, các nước có điều kiện tìm hiểu chiến lược, chính sách của nhau; góp phần quan trọng vào việc bảo vệ an ninh, chủ quyền quốc gia, củng cố vị thế của Việt Nam trên trường quốc tế; góp phần thúc đẩy và tăng cường quan hệ hợp tác quốc phòng-an ninh song phương giữa Việt Nam với các nước; góp phần tích lũy kinh nghiệm, nâng cao năng lực cho đội ngũ cán bộ làm nhiệm vụ ngoại giao đa phương.

Sự cần thiết của Việt Nam trong việc tham gia hoạt động ĐNQPĐP

Một là, hiện nay, tình hình thế giới và khu vực tiếp tục diễn biến phức tạp, khó lường. Các mối đe dọa an ninh truyền thống vẫn tồn tại đan xen với những mối thách thức an ninh phi truyền thống ngày càng tăng và đa dạng. Để giải quyết các mối thách thức an ninh phi truyền thống, đòi hỏi phải có sự nỗ lực và hợp tác của tất cả các nước vì không một quốc gia nào có thể đơn phương giải quyết được.

Hai là, trong xu thế hội nhập, hợp tác quốc tế ngày càng gia tăng hiện nay đã khiến cho vai trò của các nước vừa và nhỏ như Việt Nam ngày càng tăng lên. Các nước lớn không còn đóng vai trò là nước quyết định vận mệnh của các nước vừa và nhỏ trong các diễn đàn đa phương như trước đây nữa. Nếu đối ngoại

quốc phòng Việt Nam không tích cực, chủ động tham gia bằng các công cụ ĐNQPĐP, chẳng khác nào tự đánh mất đi quyền và chức năng của mình và để cho các lực lượng ngoại giao khác xử lý những vấn đề liên quan tới đất nước mình, mà không phải lúc nào cũng phù hợp.

Ba là, ngày nay, sự gia tăng cả về số lượng và chủng loại các tổ chức quốc tế liên chính phủ, tổ chức phi chính phủ, công ty đa quốc gia..., đã trở thành chủ thể tham gia vào đời sống quốc tế. Tham gia đa phương tạo điều kiện cho quân đội Việt Nam có nhiều “điểm” tiếp xúc, nhiều cơ hội để bày tỏ ý kiến, quan điểm của quốc gia mình. Mặt khác, có nhiều vấn đề thuộc về an ninh-quốc phòng của Việt Nam nếu được giải quyết theo hướng đa phương có thể tốt hơn, chẳng hạn như vấn đề biển Đông.

Bốn là, Việt Nam là thành viên không thường trực của Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc, ngoài việc phải tham gia tích cực và sâu rộng các hoạt động ngoại giao đa phương trên lĩnh vực chính trị, kinh tế; Việt Nam phải tham gia hoạt động ngoại giao đa phương trên lĩnh vực quốc phòng-quân sự là điều tất yếu.

2. Một số diễn đàn hợp tác đối ngoại quốc phòng Việt Nam tham gia

Nhận thức sâu sắc xu thế cũng như tầm quan trọng của đối ngoại quốc phòng, trong những năm qua, Việt Nam đã có nhiều đóng góp đáng ghi nhận trong việc chủ động tham gia ý kiến đối với những vấn đề liên quan đến hòa bình, ổn định, hợp tác khu vực. Đồng thời chủ động, tích cực tham gia cũng như thúc đẩy các hoạt động hợp tác đa phương khu vực, thế giới.

Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN (ADMM)

Sáng kiến về Diễn đàn “Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN” được nhóm công tác về hợp tác an ninh đưa ra trong cuộc họp ngày 09/5/2004 tại In-đô-nê-xi-a và được Hội nghị cấp cao ASEAN lần thứ 10 họp tại Lào tháng 12/2004 thông qua. ADMM họp hàng năm và từ năm 2009 duy trì thêm cuộc họp hẹn. Trong khuôn khổ Hội nghị ADMM,

còn có Hội nghị cấp thứ trưởng (ADSOM), Cuộc họp cấp chuyên viên (ADSOM-WG) và Cuộc họp kênh II của các Viện nghiên cứu quốc phòng ASEAN (NADI) được tổ chức trước Hội nghị ADMM nhằm chuẩn bị và đề xuất các nội dung cho Hội nghị ADMM... Qua các lần Hội nghị (cho tới nay ADMM đã trải qua hội nghị lần thứ 9), Việt Nam luôn tích cực tham gia và chia sẻ quan điểm về những vấn đề an ninh nổi lên ở khu vực, tuyên truyền đường lối và chính sách quốc phòng hòa bình và tự vệ của Việt Nam, qua đó xây dựng lòng tin, tăng cường tình đoàn kết hữu nghị giữa quân đội các nước ASEAN. Liên quan đến tình hình phức tạp ở Biển Đông, Việt Nam luôn đưa ra những quan điểm và đề xuất các biện pháp giải quyết hòa bình.

Tại Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN lần thứ 9 (ADMM-9) với chủ đề “ASEAN: Duy trì an ninh và ổn định khu vực vì nhân dân, do nhân dân”, diễn ra ngày 16/3/2015 tại đảo Langkawi, Malaysia. Đại tướng Phùng Quang Thanh, Ủy viên Bộ Chính trị, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Việt Nam cho rằng, chủ đề, đồng thời là mục tiêu cao cả của Hội nghị thực sự phù hợp với nguyện vọng chung của khu vực và thế giới. Thực tiễn cũng đã khẳng định, hòa bình, ổn định và an ninh là tiền đề cho sự phát triển và thịnh vượng của mỗi quốc gia, mỗi dân tộc nhằm đem lại cuộc sống ấm no, hạnh phúc cho người dân. Bên cạnh những tín hiệu tích cực, khu vực đang đối mặt với nhiều nguy cơ, thách thức có quy mô mức độ ngày một gia tăng, vượt ra khỏi phạm vi xử lý của một quốc gia đơn lẻ. Sáng kiến của Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Việt Nam về “Không sử dụng vũ lực trước” đã được đưa vào Tuyên bố chung. Trong Tuyên bố chung này, Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN tuyên bố tuân thủ các nguyên tắc của Hiến chương Liên hợp quốc và kêu gọi các bên không sử dụng vũ lực trước trong giải quyết tranh chấp như một biện pháp ngăn ngừa xung đột trong khu vực và thúc đẩy an ninh, ổn định.

Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN mở rộng (ADMM+)

Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các

nước ASEAN mở rộng (ADMM+) được tổ chức lần đầu tiên tại Việt Nam năm 2010, có sự tham dự của 18 nhà Lãnh đạo quốc phòng 10 nước ASEAN và 8 nước Đối tác Đối thoại là: Trung Quốc, Nga, Mỹ, Ấn Độ, Nhật Bản, Hàn Quốc, Ô-xtrây-li-a, Niu Di-lân. Như vậy, kể từ sau Chiến tranh thế giới lần thứ hai, ở khu vực châu Á - Thái Bình Dương, ADMM+ lần thứ nhất là Hội nghị có số lượng Bộ trưởng Quốc phòng tham dự lớn nhất. Sự thành công của hội nghị này có dấu ấn rất rõ nét của nước chủ nhà Việt Nam; thể hiện rõ uy tín và vai trò của Việt Nam trong năm Chủ tịch ADMM. Việt Nam thực sự đã tạo được sự gắn bó, đoàn kết trong ASEAN, khẳng định được vai trò chủ động của ASEAN trong tiến trình ADMM+ và đã thực hiện rất tốt công tác điều phối giữa các nước ASEAN và các nước đối tác, đối thoại; đặc biệt, trong việc tạo đồng thuận đối với các nội dung của Hội nghị.

ADMM+ là kênh đối thoại chiến lược và hợp tác quốc phòng chính thức, cao cấp nhất với số lượng thành viên đông nhất ở châu Á - Thái Bình Dương và được xem là bộ phận quan trọng của cấu trúc an ninh khu vực đang định hình. ADMM+ họp hai năm một lần (trước năm 2013 là ba năm/lần). Các hội nghị ADSOM+ cấp thứ trưởng, ADSOM+WG (cấp làm việc) họp hàng năm để duy trì động lực hợp tác... Tháng 6/2013, với tư cách là đồng chủ trì nhóm Công tác chuyên gia của ADMM+ về hỗ trợ nhân đạo và cứu trợ thảm họa với Trung Quốc, Việt Nam đã cử lực lượng quân đội tham gia diễn tập trên thực địa về hỗ trợ nhân đạo, cứu trợ thảm họa và quân y tại Bru-nây. Đây là lần đầu tiên ADMM+ phối hợp hành động trên thực địa và cũng là lần đầu tiên Việt Nam cử lực lượng quân đội ra nước ngoài tham gia các hoạt động đa phương. Trong quá trình tham gia ADMM+, quân đội Việt Nam đã có những đóng góp tích cực, đưa ra nhiều sáng kiến giành được sự đồng thuận cao của các nước.

Hội nghị không chính thức Tư lệnh Lực lượng quốc phòng các nước ASEAN (ACDFIM)

Đến nay, ACDFIM đã qua 12 lần hội nghị và đã tạo ra những bước tiến để hướng tới các hoạt động cụ thể. Bộ Quốc phòng Việt Nam cử đoàn tham dự ACDFIM lần đầu vào năm 2003 tổ chức tại Bru-nây. Qua các kỳ tham gia hội nghị, quân đội Việt Nam từng bước khẳng định được vai trò, vị thế ngày càng cao trong khu vực. Tại ACDFIM-7, Việt Nam đưa ra sáng kiến về hợp tác tìm kiếm, cứu nạn; đồng thời đề xuất: bên cạnh việc tiếp tục đối thoại, xây dựng lòng tin, chia sẻ kinh nghiệm, các nước ASEAN cần đẩy mạnh hợp tác trên thực tế trong tìm kiếm, cứu nạn, hỗ trợ nhân đạo, giảm nhẹ thiên tai. Đồng thời, Việt Nam đề xuất “Quy trình báo cáo kết quả các hoạt động hợp tác quân sự đa phương ASEAN lên ACDFIM”. Không những chỉ bằng các sáng kiến và kiến nghị, Việt Nam còn thể hiện rõ tinh thần trách nhiệm cao của mình bằng hành động cụ thể. Điển hình là vụ máy bay MH 370 của hãng hàng không Ma-lai-xi-a mất tích hồi tháng 3/2014. Quân đội Việt Nam đã cử lực lượng, phương tiện hiện đại tích cực tham gia vào công tác tìm kiếm. Những sáng kiến, đề xuất và hành động cụ thể của Quân đội nhân dân Việt Nam được các nước ASEAN ủng hộ và đánh giá cao. Đây là những tiền đề, điều kiện thuận lợi để giữ vững môi trường hòa bình và bảo vệ vững chắc tổ quốc Việt Nam XHCN trong giai đoạn mới.

Diễn đàn An ninh khu vực ASEAN (ARF)

Diễn đàn an ninh khu vực ASEAN được thành lập tháng 7/1994, đến nay diễn đàn có sự tham gia của 27 nước. Nguyên tắc hoạt động của ARF là đồng thuận và tiệm tiến, thoải mái và linh hoạt, tự nguyện và không can thiệp. Mọi quyết định phải trên cơ sở tham khảo ý kiến và được sự đồng thuận của tất cả các thành viên. ARF lấy mục đích và nguyên tắc của Hiệp ước Thân thiện và Hợp tác ở Đông Nam Á (TAC) làm nguyên tắc ứng xử, quản lý quan hệ giữa các nước thành viên và làm công cụ ngoại giao cho việc xây dựng lòng tin, ngoại giao phòng ngừa và hợp tác an ninh-chính trị khu vực. Từ chỗ chủ yếu thảo luận các vấn đề an ninh, ARF đã chuyển sang

thảo luận các vấn đề quốc phòng.

ARF là một trong những diễn đàn khu vực đầu tiên Việt Nam tham gia thành lập, trực tiếp kiến tạo môi trường hòa bình, ổn định phục vụ cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Việt Nam đã kiên trì giữ vững tính chất và nguyên tắc duy trì vai trò chủ đạo của ASEAN, nhất trí ARF là một quá trình tiệm tiến với bước đi phù hợp, trong đó xây dựng lòng tin là trọng tâm xuyên suốt. Việt Nam luôn chủ động, tích cực tham gia đầy đủ các hoạt động ARF trên tất cả các kênh. Trên tinh thần giữ vững nguyên tắc duy trì vai trò chủ đạo của ASEAN, Việt Nam đã hoàn thành tốt 2 nhiệm kỳ Chủ tịch ARF vào năm 2000-2001 và năm 2009-2010. Thông qua ARF, Việt Nam chia sẻ quan điểm, chủ trương và chính sách quốc phòng, cũng như những kinh nghiệm của Việt Nam trong đối phó với các thách thức an ninh phi truyền thống, hay quan điểm và cách thức giải quyết tranh chấp một cách hòa bình của Việt Nam ở Biển Đông, góp phần duy trì môi trường hòa bình ổn định ở khu vực và quốc tế. Từ năm 2008 đến nay, Bộ Quốc phòng Việt Nam đã tham gia ngày càng đầy đủ, tích cực và chủ động hơn vào các hoạt động của ARF. Tham gia ARF, Quân đội nhân dân Việt Nam đã nâng cao vị thế của mình; tăng cường quan hệ hữu nghị, hợp tác, xây dựng lòng tin và sự hiểu biết lẫn nhau giữa các nước thành viên; có điều kiện tìm hiểu các quan điểm, kinh nghiệm của các nước về quốc phòng, an ninh, nhất là công tác đào tạo cán bộ, nghiên cứu khoa học, cứu hộ cứu nạn, góp phần tích cực vào gìn giữ hòa bình, hợp tác và phát triển ở khu vực; đồng thời, tạo môi trường thuận lợi phục vụ cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Hội nghị cấp cao An ninh châu Á-Thái Bình Dương

Hội nghị cấp cao An ninh châu Á-Thái Bình Dương hay còn gọi là Đối thoại Shangri-La được tổ chức thường niên từ năm 2002 tại khách sạn Shangri-La của Singapore theo sáng kiến của Viện Nghiên cứu Chiến lược Quốc tế (IISS). Thành phần tham dự Đối thoại là các Bộ trưởng Quốc phòng, Tổng Tham mưu

trường, các quan chức chính trị, ngoại giao của các nước trong khu vực châu Á-Thái Bình Dương. Việt Nam tham dự Đối thoại Shangri-La ngay từ đầu. Từ chỗ tham gia ở cấp thấp, Việt Nam đã cử quan chức cấp cao hơn tham dự và gửi đi thông điệp tới bạn bè quốc tế về khát vọng cũng như trách nhiệm của Việt Nam đối với hòa bình, ổn định của khu vực và quốc tế, đồng thời, khẳng định sự cần thiết phải có lòng tin chiến lược trong quan hệ quốc tế, cũng như thiện chí mong muốn ngăn ngừa và giải quyết xung đột bằng biện pháp hòa bình. Tham gia diễn đàn Đối thoại Shangri-La lần thứ 14 diễn ra từ ngày 29-31/5/2015 tại Singapore, phía Việt Nam do Thượng tướng Nguyễn Chí Vịnh, Ủy viên Trung ương Đảng, Thứ trưởng Bộ Quốc phòng dẫn đầu đã khẳng định chủ trương của Việt Nam là giải quyết mọi tranh chấp, khác biệt bằng biện pháp hòa bình trên cơ sở luật pháp quốc tế, bình đẳng, và tôn trọng lẫn nhau.

Tham gia hoạt động gìn giữ hòa bình của Liên hợp quốc

Sau nhiều năm chuẩn bị, ngày 31/5/2013, tại Đối thoại Shangri-La 12, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng đã thông báo trước cộng đồng quốc tế về việc Việt Nam quyết định tham gia hoạt động gìn giữ hòa bình của Liên hợp quốc (GGHB LHQ) trước mắt là lĩnh vực công binh, quân y và quan sát viên quân sự. Triển khai quyết định trên, ngày 27/5/2014, Việt Nam thành lập Trung tâm gìn giữ hòa bình để nâng cao chất lượng điều hành và huấn luyện nhân sự, đáp ứng cao nhất các yêu cầu tham gia hoạt động GGHB LHQ, đây là sự kiện đánh dấu sự hội nhập quốc tế về quốc phòng của Việt Nam ở cấp độ toàn cầu. Khẳng định vấn đề này, Thượng tướng Nguyễn Chí Vịnh, Thứ trưởng Bộ Quốc phòng Việt Nam nói: “Chúng ta hội nhập một cách đầy đủ, thực sự không chỉ bằng lời nói mà bằng hành động thiết thực. Chủ trương tham gia lực lượng gìn giữ hòa bình thể hiện trách nhiệm quốc tế của quân đội và nhân dân với cộng đồng quốc tế nhằm giải quyết những bất ổn và các thách thức về an ninh hướng tới xây dựng một thế giới hòa bình, ổn định và thịnh

vượng. Không những vậy, đây còn là biểu tượng cho một đất nước Việt Nam phát triển hội nhập, Quân đội nhân dân Việt Nam phát triển mạnh mẽ và thân thiện...”.

Với những kết quả hoạt động trên, có thể khẳng định: Hoạt động ĐNQPĐP tiếp tục có bước phát triển, đa dạng cả về hình thức và nội dung, ngày càng đi vào chiều sâu. Kể từ khi Việt Nam làm Chủ tịch ASEAN, có thể nói, nếu như những năm đầu, việc tham gia các cơ chế hợp tác này ở tầm mức thấp chủ yếu là các chuyên gia, học giả, viện nghiên cứu... đến những năm gần đây Quân đội nhân dân Việt Nam đã tham gia một cách đầy đủ, với những tầm mức, yêu cầu cao thông qua việc chủ động, tích cực tham gia có trách nhiệm; đã đưa ra những quan điểm, sáng kiến có giá trị tại các diễn đàn quốc phòng an ninh đa phương khu vực và quốc tế. Thông qua các cơ chế đa phương về an ninh, quân sự, quốc phòng, nhất là trong khuôn khổ ASEAN, Việt Nam đã nhận được sự đồng thuận và ủng hộ của các nước về quan điểm giải quyết tranh chấp trên Biển Đông bằng biện pháp hòa bình trên cơ sở luật pháp quốc tế và cùng với các nước tiến tới xây dựng Bộ quy tắc ứng xử Biển Đông (COC). Nghị quyết 806 của Quân ủy Trung ương đã khẳng định: “Hợp tác quốc phòng đa phương có bước phát triển về chất, đóng góp quan trọng vào việc xây dựng lòng tin chiến lược, thúc đẩy xu thế hòa bình, ngăn ngừa nguy cơ xung đột trong khu vực” (*Quân ủy Trung ương, 2013, tr.2*).

Hoạt động ĐNQPĐP đã góp phần hoàn thành tốt nhiệm vụ chính trị của quân đội, đóng góp quan trọng vào hoạt động đối ngoại của Đảng và Nhà nước, giữ vững mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, bảo vệ các lợi ích quốc gia của ta trên trường quốc tế và khu vực. Góp phần củng cố và duy trì hòa bình, ổn định, tạo môi trường thuận lợi cho thực hiện nhiệm vụ trung tâm phát triển kinh tế đất nước, bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ và an ninh quốc gia. Đồng thời, nâng cao uy tín và vị thế của Việt Nam, quân đội; tranh thủ sự đồng tình, ủng hộ và sự hiểu biết của quân đội các nước đối với

sự nghiệp xây dựng quân đội và củng cố quốc phòng của Việt Nam.

Bên cạnh những kết quả đã đạt được, hoạt động ĐNQPĐP vẫn còn tồn tại các vấn đề như: Quân đội Việt Nam chưa có chiến lược tổng thể tham gia hoạt động ĐNQPĐP (lộ trình tham gia, lĩnh vực nào ưu tiên, khu vực nào là trọng điểm cho từng giai đoạn cụ thể...), nên việc tham gia một số hoạt động hiệu quả không cao. Việc tham gia giải quyết một số vấn đề thực tiễn thì mới chỉ ở mức ý tưởng, chưa có một chiến lược hoàn thiện với lộ trình, hạn định cho từng giai đoạn và các chương trình hành động, cho nên chủ trương quan hệ quốc phòng-an ninh đa phương chưa được cụ thể hóa bằng kế hoạch, mục tiêu, với sự phân công cụ thể. Cùng với đó, đội ngũ cán bộ cơ quan theo dõi, quản lý các hoạt động ĐNQPĐP còn mỏng, trình độ chuyên môn, kinh nghiệm còn hạn chế; điều kiện và phương tiện để nâng cao hiểu biết và trải nghiệm thực tế cho những người xử lý vấn đề ĐNQPĐP cũng rất eo hẹp, họ có rất ít cơ hội va chạm trực tiếp vào các hoạt động ngoại giao đa phương về quốc phòng-an ninh; việc tham dự hội nghị, hội thảo và tập huấn đa phương ở nước ngoài của cán bộ quân đội Việt Nam thường phân chia cho các đồng chí cán bộ ở nhiều cơ quan, đơn vị khác nhau nên chưa có sự thống kê, tổng kết đánh giá, rút kinh nghiệm thường xuyên để làm cơ sở cho các hoạt động đối ngoại quốc phòng tiếp theo.

Yêu cầu đặt ra đối với hoạt động ĐNQPĐP: Phải kiên trì bảo vệ lợi ích quốc gia dân tộc; phải tôn trọng và quan tâm đến lợi ích quốc gia của các nước khác một cách chính đáng, trên cơ sở luật pháp quốc tế; khẳng định lập trường, quan điểm của Đảng Cộng sản và nhà nước Việt Nam là thông qua các thể chế, các diễn đàn đa phương, không chấp nhận song phương trong giải quyết các vấn đề khu vực và thế giới. Trong quá trình tham gia hợp tác quốc phòng, Việt Nam cần chú ý giữ mối quan hệ cân bằng, không ngã theo nước này để chống lại nước kia, tránh để bị hiểu nhầm là Việt Nam tham gia vào các tổ chức, hiệp ước để chống lại nước thứ ba.

3. Giải pháp nâng cao chất lượng hoạt động ĐNQPĐP

Thời gian tới, tình hình thế giới, khu vực tiếp tục diễn biến phức tạp. Châu Á-Thái Bình Dương, trong đó có Đông Nam Á tuy sẽ phát triển năng động song cũng tiềm ẩn nhiều nhân tố gây mất ổn định; cạnh tranh ảnh hưởng giữa các nước lớn tiếp tục diễn ra; các cơ chế, diễn đàn an ninh đa phương khu vực, quốc tế mới sẽ ngày càng gia tăng, đồng thời, các cơ chế hợp tác quốc phòng-an ninh đa phương ở khu vực dựa trên nền tảng của các cơ chế sẵn có như ADMM, ADMM+, ARF... sẽ phát triển theo hướng mở rộng cả về nội dung, hình thức và quy mô. Để góp phần đẩy mạnh hoạt động ĐNQPĐP của Quân đội nhân dân Việt Nam trong điều kiện đó, cần tập trung thực hiện các giải pháp cơ bản sau:

Một là, tăng cường tìm hiểu và nghiên cứu về các hệ thống quốc tế, làm rõ mối quan hệ của Việt Nam với hệ thống quốc tế và các cơ quan chủ yếu của các hệ thống này, có thái độ chủ động và xây dựng hơn trong việc tham gia, cải tạo hệ thống an ninh chính trị quốc tế, khu vực.

Việc gia nhập vào các hệ thống và cơ chế này không phải là mục đích của ĐNQPĐP. Việt Nam gia nhập hệ thống và tổ chức, cơ chế này nhằm thực hiện những lợi ích của mình trong đó, giành quyền cho Việt Nam và cho các nước có cùng ý tưởng, từ đó cải cách và cải tạo những yếu tố không công bằng, không hợp lý trong hệ thống quốc tế. Thảo luận và làm rõ lợi ích khu vực và quốc tế của Việt Nam, thể hiện mục tiêu và nội dung chiến lược của Việt Nam trong khu vực và quốc tế, làm cho Việt Nam có những mục tiêu rõ ràng và lâu dài khi tham gia ĐNQPĐP, nắm vững và có đối sách rõ ràng đối với các chương trình hoạt động ngoại giao, đồng thời chủ động thúc đẩy chương trình đa phương có lợi cho hòa bình và phát triển của Việt Nam và thế giới.

Trong những năm qua, các nghiên cứu về lợi ích của Việt Nam trong lĩnh vực ĐNQPĐP vẫn còn khiêm tốn, chưa đủ để cộng đồng quốc tế hiểu rõ chiến lược ngoại giao quốc

phòng đa phương của Việt Nam, bao gồm cả nội dung và mục tiêu, kể cả trong khu vực. Do đó, trong rất nhiều hoạt động ngoại giao đa phương, Việt Nam ít đưa ra kiến nghị và chủ trương, phần lớn chỉ lắng nghe, có chăng chỉ bày tỏ thái độ đối với những kiến nghị, chủ trương đề xuất của các nước khác, thậm chí do mục tiêu, nội dung chiến lược không rõ ràng, nên có lúc cũng khó xác định lập trường của mình đối với một số vấn đề. Trong giai đoạn mới, để tham gia toàn diện vào cộng đồng quốc tế, Việt Nam phải xác định rõ lợi ích quốc tế của mình, xác định rõ nội dung và mục tiêu chiến lược khu vực và quốc tế, từ đó thúc đẩy có mục đích ĐNQPĐP.

Hai là, cần xác định rõ mục đích, mục tiêu của hoạt động ĐNQPĐP

Các diễn đàn đa phương trong lĩnh vực quốc phòng ngày càng trở nên quan trọng. Vì vậy, Việt Nam rất quan tâm đến hoạt động hợp tác quốc tế về quốc phòng, nhất là hợp tác đa phương. Hợp tác quốc phòng ở diễn đàn đa phương là vì hòa bình, ổn định, phát triển giống các lĩnh vực khác, nhất là xây dựng lòng tin và cam kết không sử dụng sức mạnh quân sự để đối phó, để xử lý những vấn đề của các quốc gia liên quan mà ngược lại sử dụng thế mạnh, sức mạnh trong hợp tác quốc phòng-quân sự để cùng hợp tác củng cố, đảm bảo hòa bình hợp pháp, đối phó với thách thức an ninh phi truyền thống. Đặc biệt, nổi lên các vấn đề như: *Thứ nhất*, hợp tác đấu tranh bảo vệ chủ quyền lãnh thổ, bảo vệ lợi ích quốc gia đồng thời tham gia bảo đảm ổn định hòa bình của khu vực và của thế giới. *Thứ hai*, đặt ra yêu cầu thế nào khi tham gia hợp tác quốc phòng mang tính đa phương. Nước nào cũng vậy, trước hết phải kiên trì bảo vệ lợi ích quốc gia dân tộc mình, tuy nhiên phải quan tâm đến lợi ích quốc gia khác trên cơ sở chính đáng.

Trong hội nghị định hướng đối ngoại quốc phòng cho từng thời kỳ, cần đưa nội dung quan hệ đa phương một cách cụ thể hơn, đủ để có thể lập kế hoạch hoạt động cho từng giai đoạn. Lập kế hoạch đối ngoại quốc phòng hàng năm không nên chỉ dành cho nội dung đoàn ra, đoàn vào, mà ở đó nó phải chứa đựng

nhiều nội dung công việc phải làm. Việc tổ chức thực hiện trong hoạt động này là một quá trình, không phải là một sự vụ nhất thời.

Ba là, tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ ĐNQPĐP trong thời kỳ mới

Trong điều kiện hiện nay, để nắm chắc tình hình, tham mưu có hiệu quả cho Bộ Quốc phòng trong các quan hệ quốc tế, phòng ngừa các nguy cơ từ xa, đòi hỏi phải tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ phục vụ nhiệm vụ ĐNQPĐP; coi đây là nhân tố quan trọng, có ý nghĩa quyết định đến chất lượng, hiệu quả công tác đối ngoại quốc phòng. Để thực hiện được điều đó, các cơ quan, đơn vị thực hiện chức năng, nhiệm vụ ĐNQPĐP cần làm tốt công tác quy hoạch, sắp xếp, đào tạo, bổ nhiệm để kiện toàn tổ chức, biên chế đội ngũ cán bộ các cấp. Trong đó tập trung vào việc mở các lớp tập huấn, bồi dưỡng tại chỗ để nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cho đội ngũ cán bộ. Mặt khác, chủ động phối hợp với cơ quan chức năng của Bộ Quốc phòng làm tốt công tác quy hoạch, điều chuyển, gửi cán bộ vào các học viện, nhà trường trong và ngoài Quân đội, kết hợp với đưa cán bộ đi đào tạo ở nước ngoài; bảo đảm đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ cả trước mắt và cơ bản lâu dài. Đồng thời, chú trọng công tác phối hợp nghiên cứu, trao đổi đoàn, tổ chức hội thảo, hội nghị, diễn đàn với các viện nghiên cứu có uy tín ở trong và ngoài nước để cho đội ngũ cán bộ học hỏi, tích lũy kinh nghiệm, nâng cao trình độ.

Ngoài ra, cần triển khai hợp tác quốc phòng với các nước trong khu vực với tinh thần *thần tích cực, chủ động, chắc chắn, linh hoạt, hiệu quả*, không để rơi vào thế bị động, bất ngờ, vừa đáp ứng lợi ích chiến lược của đất nước, vừa đáp ứng lợi ích chung của khu vực. Thông qua các cơ chế, các diễn đàn hợp tác an ninh-quốc phòng khu vực và quốc tế, Việt Nam cần tiếp tục thể hiện rõ quan điểm, lập trường của mình đối với các vấn đề quốc tế, khu vực; làm cho thế giới, khu vực hiểu rõ hơn chính sách quốc phòng hòa bình, tự vệ và chính nghĩa của Việt Nam, từ đó tranh thủ

được sự đồng tình ủng hộ của khu vực và thế giới trong giải quyết các vấn đề có liên quan đến lợi ích chính đáng của Việt Nam.

4. Kết luận

Trong thời gian tới, tình hình thế giới tiếp tục có những diễn biến phức tạp, khó lường. Hòa bình, hợp tác cùng phát triển là xu thế chủ đạo, nhưng đồng thời thế giới cũng đang phải đối mặt với hàng loạt các thách thức mới nảy sinh. Tình hình an ninh ở một số khu vực tiếp tục bất ổn, xung đột vũ trang giữa các quốc gia và trong nội bộ từng quốc gia do mâu thuẫn về sắc tộc, tôn giáo... vẫn diễn ra, đe dọa đến hòa bình, ổn định của

quốc tế và khu vực. Tình trạng chạy đua vũ trang; các vấn đề an ninh phi truyền thống như biến đổi khí hậu, thảm họa thiên nhiên, dịch bệnh, tội phạm xuyên quốc gia... có xu hướng gia tăng. Khu vực châu Á-Thái Bình Dương, trong đó có khu vực Đông Nam Á là khu vực phát triển năng động nhưng cũng là tâm điểm cạnh tranh trong chiến lược của nhiều nước lớn. Trong bối cảnh đó, nâng cao hiệu quả công tác đối ngoại Việt Nam nói chung, ĐNQPĐP nói riêng có vai trò rất quan trọng để khẳng định Việt Nam thực sự là một thành viên tích cực, có trách nhiệm trong cộng đồng khu vực và quốc tế ■

Tài liệu tham khảo

- Đảng Cộng sản Việt Nam (2016). Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội.
- Nguyễn Hữu Túc (2015). Xây dựng lòng tin trong các mô hình hợp tác an ninh đa phương khu vực, nỗ lực của ASEAN và quan điểm của Việt Nam. *Tạp chí Quan hệ Quốc phòng*, 30, 63-68.
- Nguyễn Văn Diện (2015). Xu thế hợp tác quốc phòng-an ninh đa phương của thế giới đương đại. *Tạp chí Quan hệ Quốc phòng*, 30, 37-41.
- Quân ủy Trung ương (2013). *Nghị quyết số 806-NQ/QUTW ngày 31 tháng 12 năm 2013 về HNQT và đối ngoại về quốc phòng đến năm 2020 và những năm tiếp theo*.
- Vũ Dương Huân (2013). Tìm hiểu về Ngoại giao đa phương. *Tạp chí Nghiên cứu Quốc tế*, 1 (92), 67-85.
- Vũ Tiến Trọng (2015). Hội nhập quốc tế về quốc phòng dưới góc nhìn đa phương. *Tạp chí Quan hệ Quốc phòng*, 29, 5-10.